

LES FONTS DEL NOSTRE RIU

El riu de Les Coves tots sabem que és la sortida a la Mediterrània d'una vasta conca que s'obre pas pel trencament de la Moreria. Per tant les aportacions d'aigua que rep són moltes. Però per no fer massa extens l'article i no avorrir amb excés els lectors, me n'ocuparé de dues: el riu de Sant Mateu i la Valltorta fins arribar a la Nevera.

Entre la Salzedella i Sant Mateu s'hi troba una zona endorreica anomenada Les Llacunes. En realitat, d'importància, en són dues: El Fon de la Llacuna, més a prop de Sant Mateu i Les Llacunes més propera a la Salzedella.

Aquestes llacunes han estat drenades mitjançant dues sèquies de traçat prou recte. La sèquia del Parat que condueix l'aigua vers Sant Mateu i per tant vers la Rambla de Cervera (es pot veure des de la carretera), i la sèquia Grossa que fa el mateix però vers la Salzedella. Aquesta última zona i els seus voltants, així com la font de Santalbert i la font de la Maca ja més avall, poden considerar-se com un dels orígens del riu que anomenen de Sant Mateu, malgrat que, abans de rebre la sèquia Grossa, torç vers el terme de Tírig on s'hi forma.

No podem dir res pel que fa a la construcció de les esmentades sèquies ni dels treballs que es realitzaven per mantenir-les netes. La pèrdua de documentació escrita ho impedeix. Tanmateix he pogut esbrinar que, a darreries del segle passat, les netejaven

els veïns a jornal de vila.

El botànic valencià Cavanilles quan passa per ací vers Sant Mateu anota *"La porción más despreciable entonces por los manantiales y aguas embalsadas se convirtió despues en la mas preciosa, conocida hoy dia con el nombre de llacunas, que fueron sin duda los jurcores. Podrà tener como Cuarto y medio de largo, y un Cuarto de ancho: aquí se abrió un canal para el desagüe, que mejoró el suelo, y purificó la atmósfera de los vapores, que en verano producian tercianas"* (en català terçanes, febres palúdiques que apareixen cada tres dies).

Essent que per ací passava la via Augusta, li cap que el sanejament, mitjançant drenatge, s'iniciara en època dels romans. Malgrat tot, l'aiguamoll no deuria desaparèixer durant l'hivern, per això l'esmentada via es doblava. Si la llacuna romana plena d'aigua, de Sant Mateu a la Salzedella, seguia el camí de Quatremitjana (tot a frec hi ha una dolina, depressió que es forma en el relleu càrstic a partir d'un punt d'absorció, de forma gairebé rodona i d'uns 5 metres de fondària). Si era seca s'ajustava prou el traçat a l'actual carretera.

I així, havent rebut aigües de procedències ben diferents, s'arriba a l'aiguabarreig de la Valltorta.

No crec que calgui descriure el barranc de la Valltorta a partir del pont del mas de la Punta. Tothom coneix barrancs, fonts, tolls i brolladors ocasionals i per

La nevera rectangular.

El mas de la Serra. Dalt la nevera.

Font de Santalbert.

Les Llacunes, al fons la Salzedella.